

Р. Р. Процьдиректор
Тернопільського відділення
ТОВ «Сервіс-Агрозахід» Тернопіль,
ORCID ID: 0009-0003-0613-3795

АНТИКРИЗОВА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ПОСТІЙНИХ ДЕСТАБІЛІЗУЮЧИХ ФАКТОРІВ

У статті розглядається сутність та важливість антикризової державної підтримки сільськогосподарського виробництва в умовах постійних дестабілізуючих факторів. Метою дослідження є характеристика особливостей антикризової державної підтримки сільськогосподарського виробництва в умовах постійних дестабілізуючих факторів. Об'єктом дослідження виступає сільськогосподарське виробництво й система державного управління. Основне завдання полягає у визначенні ключових антикризових засад державної підтримки сільськогосподарського виробництва в умовах постійних дестабілізуючих факторів. Дослідження акцентує увагу на фінансових інструментах, таких як субсидії, гранти та пільгові кредити, які дозволяють агропідприємствам інвестувати в сучасні технології та обладнання, підвищуючи продуктивність та якість продукції. Крім того, аналізуються програми державної підтримки, спрямовані на розвиток науково-дослідних робіт та інновацій, що сприяють сталому розвитку агросектору та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище. Важливим аспектом є забезпечення фінансової стабільності аграріїв через системи страхування врожаю та гарантійні фонди, що знижують рівень ризику та стимулюють довгострокові інвестиції. Огляд літератури демонструє внесок численних вчених у розуміння проблем розвитку сільськогосподарського виробництва, підкреслюючи роль ефективного ресурсного менеджменту, державного регулювання та інноваційної діяльності. Виявлено, що державна підтримка не лише допомагає подолати кризові ситуації, але й закладає основу для стійкого та конкурентоспроможного аграрного сектору. Аналіз показує, що комплексний підхід до антикризової підтримки сприяє економічному зростанню, соціальній стабільності та зміцненню продовольчої безпеки країни. Таким чином, антикризова державна підтримка є ключовим чинником забезпечення стабільності та розвитку сільськогосподарського виробництва, сприяючи подоланню фінансових труднощів, розвитку інфраструктури та впровадженню інноваційних рішень. Це, у свою чергу, забезпечує економічну стабільність та соціальну гармонію в аграрних регіонах України.

Ключові слова: антикризова підтримка, сільське господарство, державне регулювання, інновації, фінансова стабільність, агропідприємства, сталий розвиток, сільськогосподарське виробництво, державне управління.

Постановка проблеми. Державна підтримка є фундаментальним чинником, що забезпечує стабільний розвиток сільськогосподарського сектору. Завдяки фінансовим субсидіям, грантам та пільговим кредитам, фермери та агропідприємства можуть інвестувати в сучасні технології, обладнання та інфраструктуру. Це сприяє підвищенню продуктивності та якості виробництва, а також дозволяє адаптуватися до змінних ринкових умов. Крім того, державні програми підтримки допомагають знизити витрати на виробництво, що робить

українську продукцію конкурентоспроможнішою на міжнародному ринку. Крім фінансової допомоги, держава відіграє важливу роль у розвитку науково-дослідних робіт та інновацій у сільському господарстві. Інвестування у дослідження та розробки сприяє впровадженню нових агротехнологій, покращенню сортів рослин та тварин, а також оптимізації агропроцесів. Це не лише підвищує ефективність виробництва, але й сприяє сталому розвитку агросектору, зменшуючи негативний вплив на навколишнє середовище. Державна підтримка у сфері освіти

та підготовки кадрів також забезпечує наявність кваліфікованих спеціалістів, які здатні впроваджувати та підтримувати інноваційні рішення.

Не менш важливою є роль держави у забезпеченні аграріїв захистом від ризиків та нестабільності ринку. Створення систем страхування врожаю, гарантійних фондів та програм підтримки у випадку природних катастроф чи економічних криз допомагає знизити рівень невизначеності та забезпечити фінансову стабільність фермерів. Це стимулює інвестиції в сільське господарство, оскільки аграрії можуть планувати свою діяльність з більшим рівнем впевненості. Таким чином, державна підтримка створює сприятливі умови для сталого розвитку сільськогосподарського виробництва, сприяючи економічному зростанню та соціальній стабільності країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вагомий внесок в дослідження проблем розвитку сільськогосподарським виробництвом привнесли такі вчені як І. Мельник, К. Тарасенко, В. Гончар, Н. Савченко, О. Шевченко, І. Кириленко, В. Романюк, О. Василенко, М. Костюк, С. Воронін, Л. Шевчук, А. Ткачук, Є. Кравчук, Ю. Ткаченко, А. Біленький, М. Соловйов, О. Дудник, Д. Грищенко, О. Терещенко, О. Бойко, В. Луценко, І. Полянська, О. Федоренко, А. Жук та ін. До прикладу, В.Б. Шкляр [1] аналізує становлення і розвиток ринку матеріально-технічних засобів, що є ключовим для забезпечення стійкості аграрного сектора. О.В. Ульянченко [2] розглядає формування та використання ресурсного потенціалу, наголошуючи на важливості ефективного ресурсного менеджменту для забезпечення життєздатності аграрного виробництва. Інноваційна діяльність в аграрній сфері, згідно з роботами П.Т. Саблука, О.Г. Шпикуляка, Л.І. Кирила та ін. [3], є критичною для підтримки конкурентоспроможності і адаптації до змінних умов. Г.В. Черевко [4] висвітлює питання державного регулювання, яке допомагає аграрному сектору пристосуватися до економічних коливань і зовнішніх шоків. О.С. Щекович [5] обговорює стратегії економічного розвитку в контексті державного регулювання, акцентуючи на значенні стратегічного планування у вирішенні кризових явищ.

Ефективність інвестицій в інновації, як стверджує І.Л. Федун [6], є вирішальною для підвищення продуктивності та життєздатності агропромислових підприємств. Теорію та практику інноваційної діяльності розглядає А.Є. Никифоров [7], підкреслюючи роль державного управ-

ління в стимулюванні інновацій. В.В. Юрчишин [8] аналізує сучасні аграрні перетворення в Україні, які підкреслюють потребу в постійній адаптації аграрного сектору до нових реалій. Л.О. Мармуль [9] звертає увагу на матеріально-технічне забезпечення регіональних АПК, яке є фундаментальним для підтримки стабільності і розвитку. Концептуальні засади системного інноваційного оновлення, представлені П.М. Макаренком та Н.К. Васильєвою [10], закладають основу для інтеграції нових підходів в аграрне виробництво.

Проте, віддаючи належне науковому здобутку інших вчених, ряд теорії і концепцій що стосується засад саме антикризової державної підтримки, досі залишаються не розкритими в повній мірі, що і зумовило вибір даної тематики і її сучасну актуальність.

Метою дослідження є характеристика особливостей антикризової державної підтримки сільськогосподарського виробництва в умовах постійних дестабілізуючих факторів. Об'єктом дослідження виступає сільськогосподарське виробництво й система державного управління. Основне завдання полягає у визначенні ключових антикризових засад державної підтримки сільськогосподарського виробництва в умовах постійних дестабілізуючих факторів.

Виклад основного матеріалу. Антикризова державна підтримка є комплексним набором заходів, спрямованих на забезпечення стабільності та стійкості сільськогосподарського виробництва в умовах виникнення та розвитку кризових ситуацій. Вона включає фінансові інструменти, такі як субсидії, пільгові кредити, гранти та страхові програми, які допомагають агропідприємствам подолати фінансові труднощі, пов'язані з раптовими змінами ринкових умов, природними катастрофами або економічними коливаннями. Крім фінансової підтримки, державні заходи передбачають створення сприятливих умов для інновацій та модернізації виробництва, розвиток науково-дослідних робіт та підготовку кваліфікованих кадрів, що дозволяє аграрному сектору адаптуватися до нових викликів та забезпечувати високий рівень продуктивності та конкурентоспроможності (табл. 1).

Сутність антикризової державної підтримки також полягає у забезпеченні соціально-економічної стабільності в аграрних регіонах. Забезпечення фінансової безпеки фермерів та агропідприємств сприяє збереженню робочих місць,

підтримці доходів сільських громад та зменшенню соціальної напруги, що виникає внаслідок економічних криз. Держава відіграє ключову роль у координації дій між різними секторами економіки, забезпеченні доступу до необхідних ресурсів та інформації, а також у впровадженні регуляторних механізмів, що сприяють ефективному використанню наявних ресурсів та мінімізації ризиків. Таким чином, антикризова державна підтримка є важливим інструментом забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва, сприяючи економічному зростанню та загальній стабільності країни (табл. 2).

Антикризова державна підтримка суттєво сприяє стабілізації та розвитку сільськогосподарського виробництва шляхом надання фінансових ресурсів та інструментів, які дозволяють агропідприємствам подолати короткострокові фінансові труднощі. Наприклад, субсидії на закупівлю насіння, добрив та інших матеріалів дозволяють фермерам знизити витрати на виробництво та підтримувати високу продуктивність навіть у періоди економічної нестабільності. Пільгові кредити та гранти стимулюють

інвестиції в модернізацію обладнання та впровадження нових технологій, що підвищує ефективність та конкурентоспроможність аграрного сектору на ринку. Крім того, державні програми страхування врожаю забезпечують фінансову безпеку фермерів у випадку природних катастроф або раптових змін ринкових умов, що знижує рівень ризику та стимулює довгострокові інвестиції в сільське господарство (рис. 1).

Крім фінансової підтримки, держава відіграє важливу роль у розвитку інфраструктури та науково-дослідних ініціатив, спрямованих на покращення агротехнологій та підвищення якості продукції. Інвестиції у транспортну інфраструктуру забезпечують більш ефективну логістику та доступ до ринків збуту, що сприяє збільшенню обсягів продажів та доходів агропідприємств. Підтримка наукових досліджень та освітніх програм сприяє підготовці кваліфікованих спеціалістів, здатних впроваджувати інноваційні рішення та адаптуватися до змінних умов виробництва. Таким чином, антикризова державна підтримка не лише допомагає подолати негаразди у короткостроковій перспективі,

Таблиця 1

Засади сучасної антикризової державної підтримки

Фінансова стабілізація та підтримка аграрного сектору		Розвиток інфраструктури та технологічних інновацій	
Держава забезпечує пряму фінансову підтримку фермерів та агропідприємств через субсидії на закупівлю насіння, добрив, обладнання та інші необхідні ресурси	Пільгові кредитні програми	Поліпшення транспортних шляхів, будівництво та модернізація складів, терміналів та інших логістичних об'єктів, що забезпечує ефективну доставку продукції до ринків збуту та знижує витрати на логістику	Підтримка науково-дослідних робіт та інновацій
Розробка та впровадження програм страхування врожаю, що забезпечують фінансову захищеність фермерів у випадку стихійних лих, шкідників або раптових ринкових змін	Податкові пільги та стимулювання інвестицій	Надання грантів та кредитів для оновлення виробничого обладнання, впровадження автоматизованих систем управління та використання сучасних агротехнологій	Освітні програми та підготовка кваліфікованих кадрів

Таблиця 2

Вплив державної підтримки на розвиток сільськогосподарського виробництва

Вплив	Сутність впливу
Підвищення продуктивності та ефективності виробництва	Державна підтримка сприяє впровадженню сучасних агротехнологій та обладнання, що дозволяє підвищити продуктивність та ефективність сільськогосподарських підприємств
Забезпечення фінансової стабільності та зниження ризиків	Антикризова державна підтримка включає механізми страхування врожаю, гарантійні фонди та пільгові кредити, що забезпечують фінансову захищеність фермерів та агропідприємств у випадку несприятливих умов, таких як природні катастрофи, раптові зміни цін на ринку або економічні кризи
Розвиток інфраструктури та логістики	Державні інвестиції у транспортну, складську та логістичну інфраструктуру сприяють більш ефективному переміщенню сільськогосподарської продукції від виробників до споживачів

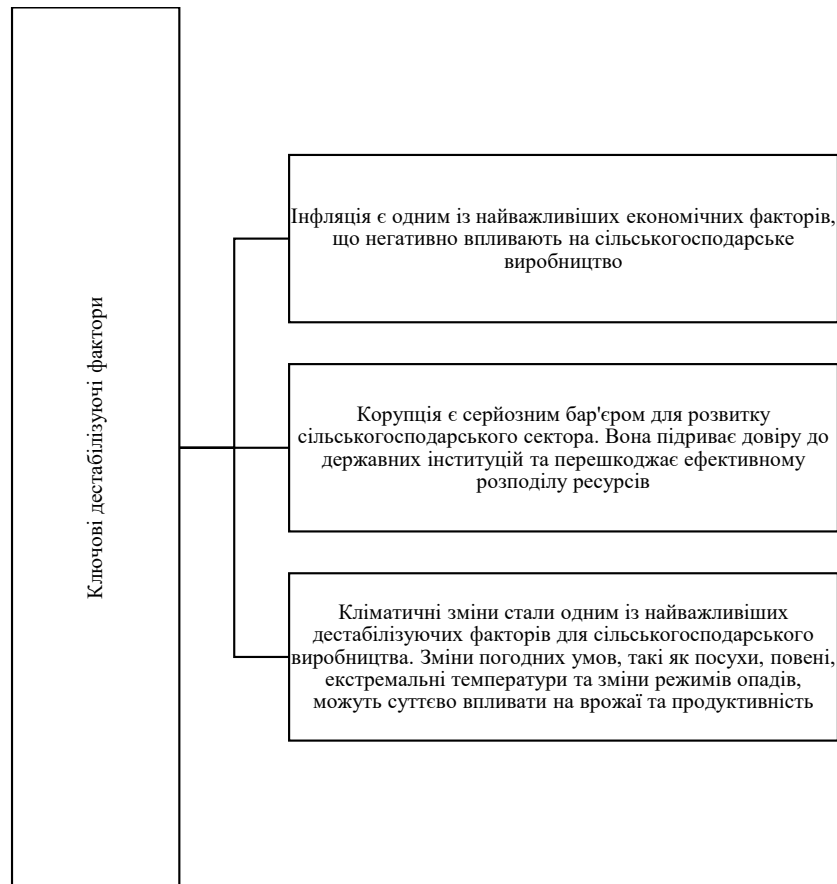

Рис. 1. Ключові дестабілізуючі фактори, що впливають на розвиток сільськогосподарського виробництва

але й закладає основу для стійкого та сталого розвитку сільськогосподарського сектору в довгостроковій перспективі.

Висновки і пропозиції. Таким чином, у висновку, зазначимо, що антикризова державна підтримка є невід'ємною складовою стійкості та розвитку сільськогосподарського виробництва. Умови постійних дестабілізуючих факторів, таких як економічні коливання, природні катастрофи, зміни клімату та глобальні ринкові нестабільності, створюють значні виклики для аграрного сектору. Без належної державної підтримки фермери та агропідприємства можуть зіткнутися з фінансовими труднощами, зниженням продуктивності та конкурентоспроможності, що в кінцевому підсумку впливає на продовольчу безпеку країни та економічний розвиток.

Державна антикризова підтримка забезпечує необхідні фінансові інструменти та механізми для подолання кризових ситуацій. Це включає надання субсидій, пільгових кредитів, страхових програм та грантів, які допомагають аграріям інвестувати в нові технології, модер-

нізувати виробництво та підвищувати ефективність ресурсного використання. Крім фінансової підтримки, держава відіграє ключову роль у створенні сприятливих умов для розвитку інновацій, проведенні науково-дослідних робіт та підготовці кваліфікованих кадрів, що сприяє довгостроковій стабільності та конкурентоспроможності аграрного сектору.

Таким чином, антикризова державна підтримка сприяє зміцненню соціально-економічної стабільності в регіонах, де розвинене сільське господарство. Забезпечення фінансової безпеки аграріїв дозволяє їм більш впевнено планувати свою діяльність, інвестувати в розвиток виробництва та адаптуватися до змінних умов ринку. Це не лише підтримує доходи сільських громад, але й сприяє загальному економічному зростанню та зменшенню соціальної напруги. Таким чином, антикризова державна підтримка є ключовим фактором у забезпеченні сталого розвитку сільськогосподарського виробництва та загальної економічної стабільності країни.

Список використаної літератури:

1. Шкляр В.Б. Становлення і розвиток ринку матеріально-технічних засобів в аграрному виробництві. Економіка АПК. 2003. № 5. С. 117–121.
2. Ульяновченко О.В. Формування та використання ресурсного потенціалу в аграрній сфері : моногр, Харків. НАУ, 2006. 357 с.
3. Саблук П. Т. Шпикуляк О. Г., Кирило Л. І. та ін. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект. ННЦ ІАЕ, 2010. 706 с.
4. Черевко Г.В. Державне регулювання економіки в АПК: Навч. Посібник. К.: Знання. 2011. 339 с.
5. Щекович О.С. Стратегія економічного розвитку в контексті державного регулювання аграрної сфери. Агроінком. 2012. №7-9. С. 36-40.
6. Федун І.Л. Ефективність інвестицій в інновації агропромислового виробництва: методологічний вимір. Економічний аналіз. Тернопільський національний економічний університет, 2013. Том 14. № 3. С. 217–224.
7. Никифоров А.Є. Інноваційна діяльність теорія та практика державного управління : моногр. КНЕУ, 2010. 420 с.
8. Юрчишин В.В. Сучасні аграрні перетворення в Україні. ДУ «Ін-т економіки та прогнозування. НАНУ». 2013. 424 с.
9. Мармуль Л.О. Матеріально-технічне забезпечення регіональних АПК. Економіка АПК. 2017. № 2. С. 11–19.
10. Макаренко П.М., Васильєва Н. К. Концептуальні засади системного інноваційного оновлення. Економіка АПК. 2008. № 1. С. 17–20.

Prots R. R. Anticrisis state support for agricultural production in conditions of constant destabilizing factors

This article explores the essence and importance of anticrisis state support for agricultural production under constant destabilizing factors. The aim of the study is to characterize the features of anticrisis state support for agricultural production in conditions of constant destabilizing factors. The object of the study is agricultural production and the system of state governance. The main task is to identify key anticrisis principles of state support for agricultural production under constant destabilizing factors. The research focuses on financial instruments such as subsidies, grants, and concessional loans, which allow agribusinesses to invest in modern technologies and equipment, enhancing productivity and product quality. Additionally, the analysis covers state support programs aimed at developing scientific research and innovations that contribute to the sustainable development of the agricultural sector and reduce negative environmental impacts. An important aspect is ensuring the financial stability of farmers through crop insurance systems and guarantee funds, which reduce risk levels and stimulate long-term investments. The literature review demonstrates the contribution of numerous scientists to the understanding of agricultural development problems, emphasizing the role of effective resource management, state regulation, and innovative activity. It has been found that state support not only helps to overcome crisis situations but also lays the foundation for a sustainable and competitive agricultural sector. The analysis shows that a comprehensive approach to anticrisis support promotes economic growth, social stability, and strengthens food security in the country. Thus, anticrisis state support is a key factor in ensuring the stability and development of agricultural production, facilitating the overcoming of financial difficulties, infrastructure development, and the implementation of innovative solutions. This, in turn, ensures economic stability and social harmony in the agricultural regions of Ukraine.

Key words: anticrisis support, agriculture, state regulation, innovation, financial stability, agribusiness, sustainable development, agricultural production, state governance